

VAIHTOEHTOISET TENTTIKÄYTÄNNÖT

(Karjalainen, A. & Kemppainen, T. 1994)

Tentit ovat usein opiskelijan kannalta kurssien ja oppijaksojen olennaisin osa ja tästä syystä oppimista voimakkaimmin ohjaava tekijä: Tentti ohjaa opiskelijan opiskeluprosessia ja oppimisen laatua, koska ilman tentin läpäisyä opiskelija ei etene opinnoissaan. Tentillä opettaja voi joko edistää tai estää oppimista. Tentit voivat olla kirjallisia, suullisia ja simuloituja.

Valtaosa tässä esitetyistä tenttimalleista pohjautuu konstruktiiiviseen ja systeemiseen näkemykseen oppimisesta:

”Konstruktiiivisen oppimisnäkemyksen yhtenä ydinajatuksena on, että kukin oppija rakentaa tiedon itse mielessään, poimii informaation aikaisemman kokemushistoriansa ohjaamana. Tietoa ei siis voida välittää oppijalle valmiina pakettina, vaan oppija on aktiivinen ja utelias oman tietorakenteensa luoja. Oppija toimii kuten tutkija.

Systeemiseen oppimisnäkemykseen liittyy ajatus oppijan ja ympäröivän todellisuuden jatkuvasta vuorovaikutuksesta ja ihmisestä itseohjautuvana järjestelmänä. Oppiminen ei ole tietojen keruuta ja varastoimista vaan se merkitsee ihmisen ja ympäristön suhteen muuttumista. Oppiminen muuttaa ihmisen toimintaa, ihmistä (jos näin ei käy, oppimista ei ole tapahtunut).”

Keinotekoisissa tenteissä on helposti oppimisen kannalta haitallinen ns. kaksoisrakenne:

Tentistä selviytyminen ja aineksen hallinta ovat eriytyneet omiksi alueikseen, jolloin tentistä voi selviytyä oppimalla tentistä selviytymisen keinoja – itse asiaa ei sen sijaan tarvitse osata.

-> Selviytymisen keinot on opiskelijan ensisijainen kiinnostuksen ja oppimisen kohde, ei itse asia!

Tentti on aina oppimistilanne: Hyvässä tentissä yhdistyvät todellisen elämän ja tentin vaatimat työtavat ja oppiminen eheäksi kokonaisuudeksi!

- Tentin tehtävä yliopistossa ei ole pelkkä osaamisen kontrollointi ja arvosanojen määrääminen, vaan tentin avulla opetetaan tiedettä, tieteellistä ajattelutapaa ja toimintamuotoja.
- Aineksen määrä ei ole pätevä tason kriteeri, olennaisempaa on tarkastella, missä määrin noita laajoja aineksia todella opitaan ja onko oppiminen korkeatasoista.

Hyvä yliopistollinen tentti:

- opettaa etsimään ja löytämään tietoa
- opettaa arvioimaan tietoa
- opettaa soveltamaan tietoa
- opettaa etsimään tietoa ymmärrettävällä tavalla ja keskustelemaan siitä
- opettaa opiskelijaa myöntämään ja korjaamaan omat erehdykset ja tietämättömyyden
- opettaa rakentavasti arvioimaan omaa ja kollegan suoritusta
- opettaa ammatilliseen yhteistyöhön
- ei aiheuta sisällöllään ja rakenteellaan opiskelijalle kohtuutonta psyykkistä stressiä ja ahdistusta

Arvioinnista:

- Vaihtoehtoiset tentit ovat myös yksi askel arvioinnin kehittämisessä sisällöllisen palautteenannon suuntaan.
- Arvioinnin tulee olla kohdistua siihen ominaisuuteen, mihin sen on tarkoitus kohdistua.
- Arvioinnissa on luotava malleja, jotka ensisijassa tukevat opiskelijan itsenäistä ajattelua, opiskelua ja oppimista sekä vähentävät opettajan työtaakkaa.
- Tentaattorin on myös selvennettävä itselleen ja opiskelijoille, mitä jokin arvosana merkitsee.
- Reputetuille tulisi aina antaa opastava palaute, kirjallisena tai suullisena.

Arvioinnin ensisijainen tehtävä on oppimisen auttaminen:

- sanallinen ja opastava palaute
- epäluulojen poistaminen selkeiden ja molemmin puolin hyväksytyjen kriteerien kautta
- tietoisien ja rakenteellisten pennaliskien poistaminen
- hylkäämisen merkityksen muuttaminen: suorituksia ei hylätä täysin, vaan osoitetaan puutteet ja aukko paikat, joissa suoritusta täytyy vielä täydentää.
- itsearvioinnin, toveriarvioinnin ja ryhmäarvioinnin hyödyntäminen (nämä ovat arvioinnin muotoja, joita todellisen elämän tilanteissa tieteessä ja työpaikoilla käytetään ja tarvitaan).
- sanallinen arvostelu selkein ja molemmin puolin hyväksytyin kriteerein: Numero ei kerro mitään oppimisen sisällöstä. Jos numeerisia arvioita kuitenkin käytetään, ne tulee ymmärtää laadullisten luokkien tunnuksina. Tällöin ne voidaan korvata kirjaimilla tai laatusanoilla.

Tenttimallien kehittämisessä huomioitavat periaatteet:

1. Ei ulkomuistia painottavia tenttejä

- aito oppiminen perustuu aineksen sisäisten periaatteiden ymmärtämiseen
- tentin muistinvaraisuus ei avusta asian ymmärtämistä

2. Täysin suullisia kuulusteluja on pidettävä vain hyvin harvoin.

- voivat olla opiskelijalle liian ahdistavia
- kannattaa kuitenkin järjestää sopivassa määrin, jotta valmentauduttaisiin vähitellen oikeanlaiseen keskusteluun

3. Tentin tulee antaa opiskelijalle sisällöllistä palautetta hänen näkemyksistään ja osaamisestaan.

- pelkkä arvosana ei kerro paljoa

4. Arvioinnin/arvostelun kriteerit tulee kertoa opiskelijalle ennen tenttiä.

- tenttitilanteet ovat myös opetuksen arviointitilanteita
- yliopistossa tenttien tulisi olla myös tiedon arviointitilanteita

5. Tentin sisällön lisäksi on suunniteltava myös tentin toimintarakenne.

ERILAISIA TENTTITAPOJA

Erilaiset mallintavat tentit

Ongelmakeskeinen tentti

Opiskelijoille annetaan käytännön ongelma, jota kukin alkaa ratkaista itsekseen. Kukin kirjaa kontrolloimatta ongelmaan liittyvät tietonsa ja ajatuksensa. Tämän jälkeen opiskelijoista muodostetaan 3-4 hengen ryhmiä, jotka punnitsevat kaikkien vaihtoehtoja ja työstävät sitten mielestään parhaan ratkaisun. (Tässä vaiheessa voidaan myös kerätä pois yksittäisten opiskelijoiden vastauspaperit ja ryhmän yhteinen vastauspaperi.) Lopuksi työstetään tentaattorin johdolla, ryhmien esityksiä kommentoiden ja arvioiden, suositeltavin vaihtoehto.

Posteritentti (soveltuu kursseille, joihin liittyy esim. harjoitustöitä)

Opiskelijat valmistavat ryhmissä posterin eli esittelyjulisteeseen joltakin sovitulta alueelta (esim. laitoksen tutkimusprojektista tai tutkimuskurssin harjoitustutkimuksen vaiheista). Kukin ryhmä esittelee posterinsa muille kommentteineen ja itsearviointeineen. Arviointikriteereihin on hyvä kiinnittää huomiota, esim. asiaan keskittyminen ja posterin informatiivisuus. Osa ajasta varataan yhteiskeskusteluun ja –arviointiin. Myös muuta henkilökuntaa voidaan pyytää paikalle kommentoimaan ja esittämään kysymyksiä. Jos sovitaan, posterit voi olla esitettäessä myös keskeneräinen ja sitä täydennetään yhdessä valmiiksi. Opiskelijoista voi olla motivoivaa, mikäli postereista voidaan pystyttää myös näyttely esim. laitoksen aulaan.

Pikaraportit harjoituksista

Harjoituksista, laboraatioista ja muunlaisista käytännön tehtävistä tehdään lyhyt raportti heti, jopa työskentelyn kuluessa. Samalla opiskelija kirjaa ylös sellaisia seikkoja, ongelmakohtia, epäselväksi jääneitä alueita ja epävarmuustekijöitä, jotka eivät ehkä muuten tulisi kirjatuksi eivätkä tarkempaan käsittelyyn. Pikaraportteja voidaan käyttää ryhmän yhteisen keskustelun pohjana tai jonkin laajemman opintojakson tentti voi koostua harjoituksissa tehdyistä pikaraporteista ja niiden analyysistä.

Osallistuminen tutkimuskeskusteluihin ja –projekteihin

Esim. tutkimuskurssien suorittaminen olemalla mukana todellisessa tutkimuksessa opettaa tutkimusentekoa paljon paremmin kuin tutkimusraporttien lukeminen tai kuvitteellisten ja keinotekkoisten tutkimussuunnitelmien laatiminen. Tenttiminen voi siten tarkoittaa myös osallistumista ja aktiivisuutta näihin liittyvine tuotoksineen.

Tulevaisuusverstaas-tentti (tiimityö- ja suunnittelumenetelmä, jota voi käyttää myös tenttinä)

Soveltuu laajoihin, pohtimista edellyttäviin opintojaksoihin.

Vaiheet:

1. *Ongelmien kartoitus:* Opiskelijat esittävät opintojakson teemaan liittyviä, itseään vaivaavia tai kiinnostavia ongelmia ja tehtäviä, jotka tiivistetään ja laitetaan esille. Jokainen opiskelija pohtii itsenäisesti näitä ongelmia ja niiden kiinnostavuudesta äänestetään (esim. kukin saa käyttää neljää ääntä, jotka voi merkitä seinällä oleviin ongelmiin). Ongelmat ryhmitellään keskustellen ja sisällöllisesti teemoittain. Valitaan joko yksi ongelma-alue käsittelyyn tai kukin pienryhmä voi valita oman ongelma-alueensa.
2. *Mielikuvitusvaihe:* Valittuun ongelmakokonaisuuteen keksitään pienryhmissä ratkaisuja (aivoriihenomaisesti myös mahdollisia ja mielikuvituksellisia). Äänestys ja ryhmittely tuotetuista ratkaisuksista tehdään kuten edellisessä vaiheessa. Myös kurssin muuta materiaalia on suotavaa käyttää apuna.
3. *Realiteettivaihe:* Valitaan kiinnostavimmalta vaikuttava ongelmanratkaisuprojekti toteutettavaksi ja aletaan pohtia sen toteuttamisen mahdollisuuksia ja esteitä (voidaan myös kirjata ylös). Tuotetut ratkaisut voidaan kirjata paperille tai niistä voidaan keskustella.
4. *Yhteenveto:* Pohditaan yhdessä, mitä opiskelijat ovat opintojaksosta saaneet ja miten kokonaisuutta voidaan arvioida (ryhmäarviointi suositeltavaa).

Työkansio (Portfolio)

Opiskelija kerää pitkäkhön opiskelujakson ajalta näytteitä opintojensa edistymisestä työkansioon (esim. tutkimussuunnitelmat, työselosteet, raportit, omat teoriakehitykset, demonstraatioiden kuvaukset, nauhoitteet, kuvat, oppimispäiväkirjat jne.). Näistä näytteistä opiskelija koostaa erillisen näytekansion, johon hän valikoi itse tai opettajan avustuksella työkansioista edustavimmat näytteet.

Näytekansioon kootaan myös saatekirje, joka voi olla lyhyen oppimispäiväkirjan tapainen pohdinta omasta oppimisprosessista kyseisenä ajanjaksona (esim. mitkä alueet opiskelija mielestään osaa hyvin ja mitkä alueet kaipaavat vielä harjoitusta) ja jossa opiskelija perustelee kyseisten dokumenttien valinnan näytekansioon. Opettaja arvioi opiskelijan edistymisen kansion sisällön ja saatekirjeen perusteella. Portfoliotenttiin voi sisältyä myös lyhyt suullinen osuus kansion luovuttamisen jälkeen.

Päiväkirjatentti

Opiskelija pitää luentopäiväkirjaa luentojen aikaisesta opiskeluprosessista. Päiväkirjassa opiskelija voi käsitellä vapaamuotoisesti tai strukturoidusti luennoilla käsiteltyjä aiheita/kirjallisuutta sekä antaa palautetta luennoista. Päiväkirja voi olla tiivis kommentti (ei ole kuitenkaan referaatti luennoista/kirjoista!), siihen voi sisältyä oman oppimisprosessin tarkastelua, väitteiden problematisointia jne. Mukaan voi liittää myös muuta aiheeseen liittyvää tietoa, esim. lehtileikkeet, kaunokirjallisuudesta poimitut esimerkit, kuvat jne. Pituus voi vaihdella (n. 2-10 sivua) riippuen asiakokonaisuuden laajuudesta ja päiväkirjan luonteesta.

Tarkoituksena on harjoittaa kriittistä ajattelua ja kommentoida asiakokonaisuuksien keskeisiä alueita. Luentopäiväkirjat palautetaan 1-2 viikkoa luentojen päättymisen jälkeen ja ne arvioidaan sovitujen kriteerien mukaisesti. Palautetilaisuus järjestetään n. 2 viikon kuluessa palautusajankohdasta. Palaute voi olla myös kirjallinen, esim. kommentoitujen päiväkirjojen palautus.

Nauhuritentti

Opiskelija tai opiskelijaryhmä saa ongelmanratkaisutehtävän, joka ratkaistaan ääneen ja prosessi menee nauhalle. Opiskelija tai opiskelijaryhmä kokoaa nauhalta paperille ongelmanratkaisun kannalta olennaiset vaiheet. Sekä nauha että koontipaperi ratkaisuihin luovutetaan ohjaajalle. Ohjaajan tutustuttua tuotoksiin voidaan pitää palautetilaisuus, jossa opiskelijat voivat tutustua toistensa tuotoksiin ja tenttaattori voi perustella arvioitaan

Simulaatiot

Jonkin todellisuuden prosessin tai tapahtumaketjun jäljittely, joka tapahtuu kontrolloiduissa olosuhteissa siten, että prosessin osavaiheet voidaan haluttaessa erottaa toisistaan. Tapahtumat voidaan myös pysäyttää lähempää tarkastelua varten.

Draamatentti

Draamojen ja näytelmien avulla voidaan mallintaa mitä erilaisimpia tilanteita ja ne voivat auttaa asioiden syvässä ymmärtämisessä. Draaman kautta opiskelija voi oppia tuntemaan kokemuksellisesti sellaisia asiakokonaisuuksia, joista hänellä ei ole vielä varsinaisia todellisia kokemuksia. Menetelmän sovellusmahdollisuuksia on kaikissa tieteissä (esim. terapiatilanteet, potilassuhteet, pörssin perustaminen, tulkkaukset jne.)

Suzuki-menetelmään pohjautuva tentti

Menetelmä perustuu usein improvisointiin ja vapaaseen etenemiseen. Tenttimallin tarkoituksena on, että opiskelijat tutustuvat kurssiin sisältyvään tieteelliseen tutkimukseen niin hyvin, että pystyvät tekemään siitä toisinnon ja raportoimaan siitä muille. Menetelmä voi alentaa kynnyksiä lukea ja tuottaa itse tieteellistä tekstiä. Luennon alussa opiskelijat valitsevat jonkin (korkeatasoisessa) tieteellisessä julkaisussa selostetun kokeen tai muun toimenpiteen, johon he perehtyvät huolellisesti. Ryhmä suorittaa kokeesta toisinnon ja raportoi tuloksista ja kokeen suorittamisesta toisille ryhmille: raportti on ryhmän tenttisuoritus. Tämä menetelmä voi olla esim. tutkimuskurssin virittävänä tehtävänä, jolloin opiskelijat kurssin aluksi tekevät ja raportoivat tutkimustoisinnon itsenäisesti ja varsinaisen opetus alkaa vasta raportointitilaisuudessa.

Avoimen provosoivan ongelman tentti (soveltuu mm. ihmistieteisiin)

Opiskelijoille esitetään kirjoitettu, nauhoitettu, videoitu tms. tehty alku ongelmalle eli ns. trigger segment, joka kuvaa tunnepitoista, monimutkaista käytännön työhön (esim. potilastyöhön) liittyvää tilannetta. Opiskelijat ryhtyvät ratkaisemaan ongelmaa keskustellen ja heitä pyydetään kirjaamaan välittömästi kaikki asiat, jotka tulevat heidän mieleensä. Heitä pyydetään myös asettumaan tilanteessa olevien henkilöiden asemaan ja pohtimaan esim. mitä kysymyksiä nämä voisivat tehdä toisilleen ja toinen osapuoli voisi niihin vastata. Yksilövastauksia tarkastellaan pienryhmissä ja lopuksi arvioidaan työskentelyn tuloksia ja antaa. Tässä ratkaisutavassa esille tulee enemmän arvoihin, asenteisiin ja tunteisiin liittyviä seikkoja sekä eettisiä kysymyksiä. Tarkoituksena on herättää spontaanisti kysymyksiä ja keskustelua. Tilanteet jätetään tarkoituksella avoimiksi ja puutteellisiksi (esim. kaikkea saatavilla olevaa tietoa ei esitetä), koska näin joudutaan usein toimimaan myös käytännön työssäkin.

Simuloidut potilaat (soveltuu mm. lääke- ja ihmistieteisiin)

Menetelmässä opiskelija ottaa vastaan simuloidun asiakkaan/potilaan ja tilanne videoidaan. Video analysoidaan pienryhmissä, joissa ohjaaja on myös mukana. Opiskelija ja ohjaaja voivat analysoida sen myös kahdestaan. Nauha pysäytetään usein ja opiskelija saa selittää miksi toimi tietyllä tavalla. Analyysissä huomio kiinnitetään tietoihin, taitoihin ja asenteisiin, ja arvioinnissa voidaan painottaa joitakin osa-alueita toisia enemmän. (Muut opiskelijat eivät välttämättä ole hyviä asiakkaiden/potilaiden simuloijia, jolloin voidaan käyttää apuna esim. näyttelmäpiiriläisiä.)

Kotitentit

Kotiesseetentti

Tarkoituksena on mahdollistaa opiskelijan omaehtoinen ja luova työskentely opintokokonaisuuden parissa. Opiskelija laatii laajahkon (10-15 sivua) mutta ytimekkään tutkielman opintokokonaisuudesta, esim. kirjapaketista. Aiheen ja näkökulman opiskelija voi valita itse tai tentaattori voi antaa valmiit aiheet ja ohjeistukset. Työstä tulee ilmetä tentittävät teokset tai luennot ja teosten tekstikohtiin viitataan yleisen käytännön mukaisesti. Tutkielman tulee olla pohtiva ja arvioiva, ei pelkästään referoiva. Arvioinnissa noudatetaan kirjallisen työn kriteerejä, mutta lisäksi olisi suositeltavaa antaa opiskelijalle sisällöllistä palautetta pelkän numeron sijasta.

Itsearviointilla täydennetty kotiessee

Tehdään kotiessee (ks. edellinen kohta), mutta ennen esseiden palauttamista ohjaajalle opiskelija täyttää itsearviointilomakkeen, jossa hän tarkastelee kriittisesti omaa työtänsä. Lomakkeessa voidaan kysyä mm. seuraavia asioita: Mitkä ovat työsi ansiot? Miten työtä voisi parantaa? Minkä arvosanan antaisit, miksi? Mistä alueista työssäsi olet vakuuttunein, miksi? Mistä olet vähiten vakuuttunut, miksi? Mitä ongelmia kohtasit esseitä laatiessasi?

Luento tukeva kotitentti

Luentojen edetessä opiskelijat saavat 4-5 luentojen ja kirjallisuuden aihepiiriin liittyvää tehtävää. He ryhtyvät heti laatimaan vastauksia tehtäviin, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, ettei niihin voi antaa kerralla hyvää vastausta. Tehtävät ovat siis vireillä koko luennon ajan ja niitä täydennetään jatkuvasti kurssin edetessä. Viimeisellä luentokerralla opiskelijat saavat vielä täydentävän ohjeen tehtävien toteuttamiseksi lopullisessa muodossaan ja viimeistelyaikaa on n. kaksi viikkoa luentojen päättymisestä. Opiskelijat saavat tehdä yhteistyötä keskenään tehtävien tiimoilta, vaikka tenttivastaukset jätetäänkin henkilökohtaisina (tärkeintä on oppiminen ja vastausten korkeatasoisuus). Tuotokset arvostellaan syvällisyyden ja laadun pohjalta, jolloin vastausten ei tarvitse noudattaa tiettyä rakennetta tai sivumäärää.

Luntilapputentti

Luentosarjan lopussa tentaattori pyytää opiskelijoilta laatimaan mahdollisimman hyvän luntilapun tenttiä varten. Opiskelijat laativat luntin kotona tenttiin valmistautuessaan. Tenttilaisuuden alussa luntilaput kootaan pois ja tentti on päättynyt. Tämän jälkeen opiskelijoiden kanssa keskustellaan siitä, miten he valmistautuivat tenttiin, mitä he tunsivat oppineensa ja oliko valmistautuminen erilaista kuin perinteiseen

tenttiin. Lisäksi keskustelua kannattaa käydä lunttilappujen sisällöistä ja niissä ilmentyvistä ongelmista sekä tentin arvioinnista (voidaan esim. sopia, että lappuja saa vielä täydentää tai laajentaa kotiesseeksi). Opiskelijan lunttilappuun kokoamat seikat osoittavat, kuinka hän on käsittänyt opiskeltavan asian, mitä hän pitää keskeisenä ja millä tyyliillä hän pyrkii selviytymään tentistä (esim. käyttääkö muistikikkoja ja listoja vai hahmottaako kokonaisuuksia).

Dialogitentit

Dialogitenteistä on koottu systemaattista palautetta opettajilta ja opiskelijoilta. Palaute on ollut erittäin positiivista:

- Opettajat perinteistä tenttiä mielekkäämpiä toimintatilanteita, lisäävät myös opettajan asiantuntemusta.
- Opiskelijat:
  - ajattelun ja ymmärtämisen taitojen oppiminen
  - keskustelun ja yhdessä pohtimisen asioita selkeyttävä vaikutus
  - tenttitilanteen inhimillisuus, vapaamuotoisuus ja oppimiseen kannustava ilmapiiri
  - ei muistamista ja tentin jälkeen unohtamista
  - vaativuus: joutuu ponnistelemaan ja yrittämään parhaansa
- jokainen osaa vastata, tentissä ei ole yksin
- tenttitilanteessa oppii vielä uutta

Kirjadialogitentti

Soveltuu erityisesti vaikeisiin kirjapaketteihin ja vaihtoehtoiseksi suoritustavaksi. Voidaan sopimuksen mukaan tehdä myös parityönä. Tavoitteena on auttaa opiskelijaa löytämään ja ymmärtämään opintokokonaisuuden ydinsisällöt ja keskeisimmät ongelmat.

Opiskelija valmistaa teosten kokonaisuutta pohtivan lyhyen (n. 2-5 sivua) tutkielman/esseen, jonka aiheen hän valitsee itse ja josta tulee käydä ilmi tentittävät teokset. Teosten tekstikohtiin viitataan yleisen käytännön mukaisesti ja jokaista teosta täytyy hyödyntää, kommentoida ja arvioida. Esseeseen ei tarvitse olla valmista kerrontaa vaan keskeisten ja/tai vaikeasti ymmärrettävien asioiden esiintuomista. Tentistä tulee antaa opiskelijalle selkeä kirjallinen ohje, jossa rohkaistaan kritisoimaan ja tuomaan esiin myös oman osaamisen ja ymmärryksen puutteita. Opiskelija vie esseensä tentaattorille ja sopii keskustelun ajankohdan (n. viikko luovutuspäivästä). Noin puolituntia kestävä keskustelu on luonteeltaan opetuskeskustelu, jossa opiskelijan esseeseen pohjalta analysoidaan, järjestellään, selvennetään ja arvioidaan teosten ja opintokokonaisuuden sisältöjä. Opiskelijaa rohkaistaan kysymään ja hänen kysymyksiinsä vastataan mahdollisimman hyvin.

Arviointi: Tentaattori ja opiskelija kiteyttävät arvosanan yhdessä keskustelun päätteeksi. Tentaattori on velvollinen tuomaan arvioinnin kriteerit julki ja opiskelijalla tulisi olla tieto niistä jo ennen tenttiä. Tentin kriteereistä on hyvä keskustella ja niitä voidaan vielä selkeyttää. Opiskelijan perustelut ja itsearviointi tulee myös aina ottaa huomioon. Epäselvien ja ymmärtämättä jääneiden asioiden paljastamisesta tulee opiskelijalle tässä tenttimallissa aina antaa plussaa.

Luentodiialogitentti

Tentin tavoitteena on edistää luennon sisällön ymmärtämistä systemaattisen ja temaattisesti ohjatun keskustelun avulla. Tentti on luento- ja saumattomasti liittyvä oppimistilanne. Aikaa tähän tenttiin kuluu 4-6 tuntia opiskelijamäärästä riippuen. Koska tavallisesti tenttiin on varattu aikaa 2 tuntia, ylimenevä aika otetaan tässä tapauksessa luentoajasta.

Opiskelija valmistaa kommentin, kritiikin tai pohtivan kysymyksen jostakin luennolla keskeiseksi/kiinnostavaksi/vaikeaksi kokemastaan aihepiiristä tai asiakokonaisuudesta (tekstin pituus 1-2 sivua). Tenttitilaisuuteen saapuessaan kukin opiskelija jättää kopion esseestään tentaattorille. Tentissä kukin opiskelija kiteyttää omin sanoin (5 min/henkilö) esseeseen sisällön ja ongelma-alueet. Muut opiskelijat ja tentaattori kommentoivat. Esheet käsitellään teemoittain, kunnes kaikki ongelmanasettelut on käyty läpi.

Arviointi: Arvioinnista päättävät tentaattori ja opiskelijat yhdessä. On hyvä keskustella siitä, arvioidaanko koko ryhmä kokonaisuutena vai jokainen erikseen ja päättää siitä, miten arvioinnissa painotetaan esseen ja keskustelun osuutta. Mikäli opiskelijat haluavat yksilöarvioinnin, arvioinnin pohjana toimii yleensä kirjallinen tuotos ja sen jälkeen huomioidaan opiskelijan puheessaan ja keskustelussa mahdollisesti esittämät merkittävät tai ansiokkaat ideat ja oivallukset. Yksilöarviota ei yleensä pystytä kiteyttämään tenttitilanteessa, joten tentaattori tekee sen perinteiseen tapaan tentin jälkeen tuotosten ja muistiinpanojensa perusteella. Ryhmäarviossa painotetaan ryhmän keskustelun tasoa ja intensiteettiä: tentissä tulisi päästä mahdollisimman syvällisesti arvioimaan kurssin tiedon sisältöä ja pätevyyttä.

Jos osallistujia on yli 20, opiskelijat tai osa heistä voi valmistaa esseen 2-3 hengen ryhmissä ja nämä pienryhmät arvioidaan omana kokonaisuutenaan. Jos luentoon sisältyy kirjallisuutta, siitä tehdään vastaavasti essee, jota käsitellään kuten edellä. Keskustelukierros käydään tällöin erikseen luentojen ja kirjallisuuden pohjalta. Mikäli asiat kietoutuvat kovasti toisiinsa voi teosten ja luentojen käsittelyn myös yhdistää.

Dialogitentti suurille ryhmille

Suuri luentoryhmä (80-200 opiskelijaa) jaetaan tenttiä varten 4-10 hengen esseeryhmiin jo ensimmäisellä tai toisella luentokerralla. Jokainen ryhmän jäsen valmistaa omalla ajallaan yksilöesseeensä oman aihevalintansa pohjalta (ks. kirja- ja luentodialogitentti). Ennen tenttiä esseeryhmä kokoontuu ja työstää yksilöpohdintojen pohjalta ryhmän yhteisen ”kirjallisen kannanoton” eli ryhmäesseen (ryhmä voi kokoontua joko omalla ajallaan tai tentin alusta voi käyttää yhden tunnin ryhmäesseen tekemistä varten). Tenttitilanteessa kukin ryhmä esittää suullisesti yhteisen pohdintansa muille kuten edellä. Tentin lopussa ryhmä jättää kopion esseestään (sekä yksilö- että ryhmäesseestä) tentaattorille, mutta olisi hyvä jos ryhmä voisi antaa kopiot näistä tentaattorille jo tentin alussa.

Arviointi: Ks. luentodialogitentti. Jokainen ryhmä voidaan arvioida kokonaisuutena, jos päätetään, että suuryhmälle ei anneta yhteistä arvosanaa.

Integroiva dialogi

Tämä dialogitenttin kaltainen kaksivaiheinen tenttitilanne järjestetään laajan opintokokonaisuuden loppuksi. Tavoitteena on integroida laajan kokonaisuuden osat toiminnalliseksi rakenteeksi ja ohjata opiskelijaa ymmärtävään oppimiseen, kokonaisuuksien käsittelyyn ja hallintaan sekä tietojen soveltamiseen.

I vaihe: Kirjallinen osuus

Opiskelija saapuu tenttiin sovittuna aikana ja saa tenttitehtävät, joihin hänellä on vastausaikaa koko päivä (vähintään 6 tuntia). Vastauspaikka ei ole sidottu, vaan opiskelijalla on käytettävissään koko laitos kirjastoineen ja työtiloineen. Opiskelija voi käyttää täysin vapaasti myös materiaalia ja aineistoja. Vastattuaan tenttitehtäviin opiskelija palauttaa kirjoitelmansa tentaattorille.

II vaihe suullinen osuus

Sovittuna aikana opiskelija saapuu keskustelemaan vastauksestaan ja opintokokonaisuudesta tentaattorin kanssa. Keskustelu ei ole kuulustelu, vaan ohjaava ja opastava. Sen tarkoitus on arvioida ja selventää tietosisältöjä sekä antaa molemminpuolista palautetta. Tentaattori ja opiskelija arvioivat tentin yhdessä kirjadialogitenttin tapaan.

Kysymyksiin ohjattu dialogitentti

Opiskelijoille annetaan luennon aikana tai kirjatenttiin ilmoittautumisen yhteydessä tehtäväluettelo, josta hän saa valita mieleisensä kysymyksen tai teema-alueen. Kun tentti toteutetaan luennolla tai muussa kontaktiopetustilanteessa, tehtäviä tulee olla enemmän kuin osanottajia, jotta kaikille jää valinnanvaraa. Samasta aiheesta ei tässä tenttimallissa voi tuotosta tehdä kuin yksi opiskelija. Tehtävänantoon tulee sisältyä ohje, että opiskelija tekee aiheesta lyhyen pohdinnan, jossa hän tuo esiin vaikeita ja epäselviksi jääneitä asioita sekä suhtautuu käsittelemäänsä asiaan tutkijamaisen kriittisesti. Tenttitilanteessa toimitaan kuten tavallisessa dialogitentissä.

Toveriarviointi ongelmanratkaisutentissä (ryhmän on oltava max. 20 opiskelijaa)

Tenttitehtäviä on saman verran kuin opiskelijoita ryhmässä. Kukin opiskelija saa yhden tehtävän ratkaistavakseen. Opiskelija 1 ratkaisee ongelman 1, ja luovuttaa sen ratkaistuna opiskelijalle 2, joka on samanaikaisesti ratkaissut ongelman 2, ja luovuttaa sen opiskelijalle 3 jne. Opiskelijat tarkastavat tehtävät parhaansa mukaan ja antavat siitä tekijälle lyhyen kirjallisen palautteen, jonka pituus on 50-100 sanaa. Palautteen antaja kirjaa luonnollisesti nimensä palautteen yhteyteen. Tämän jälkeen opiskelijat keskustelevat keskenään tehtävästä ja arvioista. Jossakin tapauksessa palaute voidaan antaa pelkästään suullisena, mutta silloin opettaja ei pääse yhtä helposti tutustumaan palautteen sisältöön. Lopuksi tehtävien ratkaisut käydään opettajan johdolla yhteisesti läpi ja keskustellaan mahdollisista epäselvyyksistä.

Arviointi: Arvioinnissa painotetaan yhtä paljon oman tehtävän ratkaisua kuin toverin tehtävän tarkastusta ja palautetta.

Opintopiiritentti

Opiskelijaryhmä (n. 10 opiskelijaa) muodostaa opintopiirin, jota ohjaa opettaja. Opettaja on läsnä vain alussa ja loppuvaiheessa, mutta on tavattavissa määrättyinä aikoina, mikäli ryhmä tarvitsee apua. Piiri saa tehtäväkseen esim. pureutua jonkin teoriaan kirjallisuuden perusteella. Tehtävänä voi olla myös laajan ja vaikean kirjapaketin tenttiminen opintopiiri toiminnan avulla tai luentojen aihepiirin kertaus ja syventäminen. Tehtävänantoon kannattaa aina liittää sisältöjen arviointi ja kritiikki. Opintopiiri kokoontuu useita kertoja esim. kuukauden aikana, jolloin opettaja ohjaa toimintaa ja esille nousseita kysymyksiä tarvittaessa. Piiri raportoi toiminnastaan sekä työnsä tuloksesta ohjaajalle ja mahdollisesti myös muille opiskelijoille. Opintopiirin raportit ovat tenttivastauksena toimivia tuotoksia, mutta niistä voidaan työstää myös artikkeleita, oppimateriaalia tai vastaavia julkaisuja.

Projektimainen ryhmätentti

Ennen sovittua tenttipäivää opiskelijoille annetaan laajoja ryhmätehtäviä, jotka syventävät ja arvioivat luennon teemoja. Tehtävät tehdään ryhmässä ja ryhmän yhteinen pohdinta/muu tuotos palautetaan ohjaajalle. Varsinainen tentti voi olla samana päivänä tai seuraavana päivänä kuin ryhmätehtävä (ei kuitenkaan kovin pitkän ajan kuluttua ryhmätehtävästä). Tentti tehdään yksilöllisesti ja tehtävä voi liittyä pikemminkin ryhmän työskentelyyn kuin asiasisältöön (esim. Miten ryhmässänne pohdittiin tätä asiaa? Mitkä olivat ryhmäsi työskentelyn vahvuudet ja heikkoudet? Kuinka lähestyisit ongelmaa seuraavalla kerralla? Selosta/arvioi tietty käsite niin kuin sitä pohdittiin omassa ryhmässasi.)

Käsittekarttatentit

Avoin käsittekarttatentti

Opiskelija tai opiskelijaryhmä saa tehtäväkseen esittää käsittekartan muodossa joko oman tai jonkun muun näkemyksen mukaisen käsityksen jostakin asiasta. Opiskelija laatii käsittekartan ilman lähdeaineistoja tai erilaisia aineistoja tukenaan käyttäen. Ohjaaja haastattelee kutakin opiskelijaa (tai ryhmää yhteisesti) lyhyesti, jolloin opiskelijan on tarkoitus selostaa, miten hän on käsittekartan laatinut, miksi hän on liittänyt asiat toisiinsa jne. Opiskelijoiden yksin laatimia kartoja voidaan arvioida myös opiskelijaryhmissä. Arvioinnissa etusijalla on ongelma-alueen sisältöön liittyvät seikat (esim. uudet mielekkäät yhteydet ja oivallukset), mutta huomiota voidaan kiinnittää myös esitystavan selkeyteen ja havainnollisuuteen. Tentti voidaan toteuttaa myös ilman keskusteluosuuksia perinteisen tentin tapaan.

Ohjaaja merkitsee tenttipaperiin valmiita käsitteitä ja niiden yhteyksiä ilmaisevia kuvauksia. Käsitelista saa olla laaja, jopa 30 kohtaa sisältävä. Opiskelija muotoilee ohjaajan laatimasta listasta hierarkkisen ja loogisesti etenevän käsittekartan unohtamatta lisätä käsitteiden välisiä yhteyksiä. Opiskelijaa voidaan myös edellyttää täydentämään käsittekarttaa valmiin luettelon ulkopuolisilla käsitteillä. Lisäksi opiskelija kirjoittaa työskentelystään lyhyen (2-3 sivua) selostuksen, jossa on tarkoitus arvioida tenttiä oman oppimisen kannalta: Millainen oppimiskokemus se oli? Mitä opit tentin aikana? Mitä ongelmia kohtasit tentissä? Mikä oli vaikeaa? Mikä oli helppoa? jne.

Perinteisen tentin variaatioita

Perinteinen tentti

Opiskelija kertoo luennon aihepiiriä tai lukee teosta tai opintokokonaisuutta omalla ajallaan. Tentaattori valmistaa luennoista ja/tai teoksesta yhden laajan tai useita suppeita kysymyksiä, joista osa voi olla myös vaihtoehtoisia. Kysymykset voivat olla myös monivalintatehtäviä. Ennalta sovittuna aikana opiskelija saapuu valvottuun tenttitilanteeseen, jossa mukana saa olla kirjoitusvälineet. Tentin aikana (n. 2-3 tuntia) opiskelija vastaa annettuihin kysymyksiin muistinsa pohjalta. Tentaattori arvioi vastaukset ja ilmoittaa tulokset tietyn ajan kuluttua tentin ajankohdasta.

Materiaali mukana –aineistotentti

Teokset, luentomuistiinpanot tms. oheismateriaali saa olla mukana tentissä. Muuten tentti toteutetaan kuten edellä. Tehtävänanto on sellainen, ettei kirjoista löydy suoraa vastausta, vaan opiskelijan on kyettävä yhdistelemään ja päättelämään asioita kirjoista saatavien faktojen ja vinkkien perusteella. Opiskelijaa on hyvä ohjeistaa tenttiin valmistautumisessa, sillä tentissä ei ole aikaa lukea teoksia eikä tenttiin voi tulla näin ollen valmistautumatta.

Tehtävät etukäteen

Kysymykset annetaan opiskelijoille etukäteen tiedoksi. Kysymyksiä voi olla suuri joukko, josta tenttikysymykset (esim. 2-3 kysymystä) tulevat. Tarkoituksena on tällä tavoin varmistaa, että opiskelija työskentelee opintojakson kannalta olennaisten aihepiirien parissa.

Suullinen kuulustelu

Opiskelija valmistautuu tenttiin perinteiseen tapaan, mutta tenttitilanne on keskustelutilanne, jossa tentaattori arvioi opiskelijan tietämyksen tasoa. Tentin tavoitteena on saada selville opiskelijan todellinen osaaminen ja tiedon aukkoja. Suurin ongelma tällaisessa perinteisessä suullisessa tentissä on tilanteen psyykkinen kuormittavuus sekä opiskelijan että opettajan kannalta. Jos tämänkaltaisia tenttejä pidetään, tentissä käydyn keskustelun tulisi olla luonteeltaan opetuskeskustelua, ei kuulustelua.

Luento tukeva tentti

Kun luennon ajasta on kulunut $\frac{3}{4}$, pidetään perinteisen tentin kaltainen tentti. Tentti palautetaan ja luento jatkuu luennoitsijan saaman palautteen pohjalta: jos osaaminen on ollut heikkoa, luennon loppuosa painottuu kertaamiseen ja aihepiirin syventämiseen; jos tulokset ovat hyviä, edetään vielä uuteen asiaan. Tällöin opiskelija myös veloitetaan osallistumaan tentin jälkeisille luentokerroille. Arvosana määräytyy tentin pohjalta, mutta jos opiskelija haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, hän voi sopia luennoitsijan kanssa sopivasta kirjallisesta työstä tai vastauksen täydentämisestä.

Pienet luentotehtävät

Luennon aikana opiskelijoille annetaan useita pikkutehtäviä, joihin he saavat vastata 10-15 minuutin ajan. Vastaukset kerätään pois ja käydään läpi luennon aikana, jolloin luento ohjautuu näiden vastausten sisältämän palautteen pohjalta. Tentti koostuu kokonaisuudessaan näistä pitkin luentoja tehdyistä tehtävistä. Opiskelijoille tulee tarjota mahdollisuus täydentää kurssin lopuksi tuotostaan, jos he eivät ole suoritukseensa tyytyväisiä.

Kirjatentti alkutenttinä

Opintojaksoon kuuluva kirjallisuus tentitään perinteiseen tapaan ennen kurssia. Luennot painottuvat saatujen tulosten mukaan opiskelijoiden vaikeiksi kokemiin alueisiin.

Lähtötasotentti ennen luentoja

Ensimmäisellä luentokerralla järjestetään ”lähtötasotentti”, joka on esim. edellisen vuoden luentotentti. Opiskelija voi näin itse todeta tietonsa tason ja sen, mitä hänen tulee luentojen aikana oppia. Alkutentti virittää myös opiskelijassa kysymyksiä ja keskustelua, joita voidaan käydä läpi luennoilla. Lähtötentin kysymyksiin vastataan siis luentosarjan edetessä ja harjoitusten aikana. Varsinaisessa luentokuulustelussa järjestetään perinteinen luentotentti, joka eroaa perinteisestä tentistä siinä, että opiskelijat ovat aktiivisesti valmistautuneet siihen koko luentosarjan ajan.

Ryhmässä tehtävä tentti/vastausjäsenysten käyttö

Tenttiin valmistaudutaan kuten perinteiseen tenttiin, ja tentaattori valmistaa neljä soveltavaa laajaa kysymystä, joita opiskelijat vastaavat 2-3 hengen ryhmissä. Opiskelijat keskustelevat ja neuvottelevat kysymyksistä ryhmissä, suunnittelevat yhteiset vastauksensa ja kokoavat ne pöytäkirjanomaisesti niin, että ulkopuolisetkin saavat niistä käsityksen. Sitä mukaa kun vastaukset ovat valmiita, opiskelijat menevät lukemaan opettajan laatimia "vastausjäsennyksiä", millä aikaa opettaja lukee ryhmän vastaukset. Tämän jälkeen opettaja antaa ryhmälle välittömän palautteen: oikaisee väärinkäsitykset, osoittaa vahvuudet ja puutteet sekä kysyy perusteluja. Lopuksi, kun kaikkien vastaukset on käyty läpi, kokoonnutaan yhdessä arvioimaan työskentelyä.

Suullinen kuulustelu, johon opiskelijat itse tekevät kysymykset ja vastaavat ryhmissä

(Ryhmän on oltava kohtuullisen pieni (max. 12 opiskelijaa)

Opiskelijat valmistautuvat tenttiin tavalliseen tapaan sillä erotuksella, että he valmistavat kokonaisuudesta hyviä tenttikysymyksiä esim. 5 kpl/opiskelija. Kysymykset kootaan erillisille paperilapuille ja kukin opiskelija vuorollaan nostaa itselleen kysymyksen (itsetehtyyn kysymykseen ei saa vastata) Opiskelijat vastaavat heille sattuneeseen kysymykseen välittömästi. Vastauksen ei tarvitse olla "täydellinen", vaan tarkoitus on, että toiset opiskelijat keskittyvät vastaukseen sitä täydentäen. Kun kaikki opiskelijat ovat vastanneet yhteen tai useampaan kysymykseen, päätetään arvioinnista yhteisesti keskustellen.

Yhdessä luentojen aikana sovitut tenttikysymykset

Tunnin, parin välein luennoilla kerrataan (esim. pienryhmissä) tärkeimmät asiat ja mietitään, minkälaisen tenttikysymyksen alueesta voi tehdä. Luentosarjan lopussa kysymykset kootaan yhteen ja kopioidaan kaikille. Tentissä esitetään näin syntyneistä kysymyksistä esim. neljä, joista opiskelija vastaa kahteen.

Tehtävien kommentointi ja selvennys ennen tenttiä

Tenttitehtävät määritellään ja sovitaan tenttipäivästä luennon tai kurssin kuluessa. Jokainen opiskelija valitsee itselleen tehtävän Tenttipäivää edeltävällä kokoontumiskerralla ohjaaja pyytää opiskelijoita laatimaan 3 kysymystä tehtävän suorittamisesta sekä arvioimaan kriittisesti tehtävän sisältöä ja muotoilua. Tentissä muodostetaan 4-6 hengen ryhmiä, jolloin kullakin jäsenellä on kolme tenttikokonaisuuteen liittyvää kysymystä ja arvio, jotka annetaan ohjaajalle. Opiskelijat aloittavat työskentelyn tenttitehtävän parissa, ohjaaja tutustuu kysymyksiin, valikoi niistä olennaisimmat ja vastaa niihin sekä arvioihin lyhyesti. Tämän jälkeen opiskelijat ryhtyvät tosissaan, ilman ohjaajan apua ratkaisemaan tenttitehtäviä joko yksin tai ryhmissä.